

Vi skaper naturkunst

En lærerveiledning fra Den kulturelle skolesekken, Kristiansand

Innledning

I kunst- og håndverkfaget representerer naturen et område der elevene tradisjonelt gjør sine grunnleggende sanseopplevelser, som igjen danner grunnlaget for persepsjon og estetiske uttrykk. Dette er særlig tydelig innen områder med skapende virksomhet.

En lærer må kjenne til hvordan åpne og utvikle elevenes sanser for naturens skjønnhet og det mangfold av uttrykksmuligheter som finnes. Et samspill mellom menneske og natur kan lede til en estetisk eller poetisk

måte å utforske, erfare, se og påvirke naturen på. Elevenes visuelle sanser, fantasi og estetiske uttrykk bør stimuleres gjennom hele grunnskolen.

Elevene trenger grunnleggende kunnskaper om, og erfaringer med, å studere linjer, former, farger, kontraster, slektskap mellom former, farger og materialer i naturen. Dette er læringsmål i kunst og håndverksfaget. Helt fra 1. trinn er det fokusert på at elevene skal samle, sanse og bearbeide naturmaterialer, og bruke fantasien i skapende arbeid med skulptur i ulike materialer. Å skape naturkunst inneholder alt dette. Flere begreper og retninger er knyttet til denne kunstgenren, men naturkunst benyttes som et kurant samlebegrep i lærerveiledningen.

Naturkunst inngår i flere fag enn kunst og håndverk. I forhold til matematikk kan elevene arbeide med å sortere steiner etter form og farge i oppgaver med å legge mosaikk, inspirert av antikkens gulvmosaikkmønstre. De kan oppleve form og rom gjennom lek og bygging med geometriske

grunnformer. Et kuleformet, pyramideformet eller et kubeformet rom i naturmaterialer kan skapes av for eksempel stein, sand, snø, is eller naturvokste grener og stokker. Bevissthet i forhold til volum, form, farge og stil trenes gjennom arbeid med naturkunst. Prosessen og kunstverkene kan fotograferes. Arbeid med foto og dokumentasjon er et sentralt område på ungdomstrinnet. Det pedagogiske opplegget i **Vi skaper naturkunst**, er tilrettelagt for å oppfylle flere læringsmål, også tverrfaglige, i læreplanverket.

I den generelle delen av læreplanverket omtales det at skolen skal arbeide for å fremme utviklingen av det skapende, det arbeidende, det samarbeidende og det miljøbevisste menneske. Vi skaper naturkunst kan bidra til dette. I tillegg får elevene oppleve naturen på nye måter, og lære om de mange mulighetene for å skape visuell kunst.

Vi skaper naturkunst er et samarbeidsprosjekt mellom høgskolelektor Jan-Erik Sørenstuen ved Institutt for Kunst og Håndverk, Høgskolen i Agder, Agder naturmuseum og botanisk hage og Den kulturelle skolesekken i Kristiansand. Prosjektet tilbys til alle elever på 8. trinn i Kristiansandsskolen. Innholdet favner naturkunst i teori og praksis, og dokumentasjon gjennom fotografi og tekst. Lærere tilbys innføringskurs i tillegg til lærerveiledningen med illustrasjoner.

Lærerveiledningen bygger på Sørenstuen's kompendium: Land art, estetikk og estetisk dokumentasjon i grunnskolen, 2004. I Norge er Sørenstuen blant landets ledende eksperter på naturkunst, og har gjennomført flere prosjekter både i og utenfor skolen. Han ble spurt til råds ved utforming av L97, og flere av bildene vedrørende naturkunst er hentet fra prosjekter han har ledet.

Bakgrunn for naturkunst og kunsthistoriske referanser

Naturkunst begynte i 1960-årene i USA av forskjellige årsaker. Først og fremst på grunn av at enkelte kunstnere reagerte på den økende kommersialisering av kunsten. De ønsket å fristille kunsten fra markedskrefter og økonomiske hensyn. Andre årsaker var at kunstnere ønsket å knytte sterkere bånd mellom kunst og natur. Dermed kunne kunsten tjene til å sette fokus på natur og økologi. Naturkunst var også en reaksjon mot galleristenes dominans innenfor kunstsfæren og skulle være et alternativ til galleriets begrensede rom. Med naturkunst kunne kunstneren samarbeide med landskapet, miljøet, og frigjøre estetikken.

Naturkunst bygger videre på idégrunnlaget til flere kunstretninger. I tillegg kan filosofiske betraktninger innen estetikken være sentral bakgrunn for all kunst. Avsnittene nedenfor tar kort for seg det er innflytelsener på naturkunstens begynnelse og utvikling.

Filosofiske betraktninger om estetikken går helt tilbake til antikken, men den filosofiske lære om kunsten og den kunstneriske opplevelse ble først grunnlagt ved midten av 1700-tallet, da det ble satt fokus på hva kunsten betyr for oss.

Aleksander Baumgarten lanserte i 1735 tanken om at estetikk er vitenskapen om den sanselige erkjennelse, og formidlet at estetikkbegrepet dyrket det livsnære, det konkrete og det personlige.

Estetikk er et ord av gresk opprinnelse, og betyr å sanse, føle og smake. Det sanselige oppleves ved berøring med tunge, lepper og munn. Denne formen for sansing er for små barn en primær sanseopplevelse. De putter ting i munnen, sutter på det og tygger på det. En didaktikk basert på det sanselig-estetiske, handler om å gjøre omverdenen sansemessig attraktiv, med vekt på årvåkenhet og tilstedeværelse.

En definisjon av estetikk er todelt: læren om det skjønne, og læren om kunsten.

Er ikke det skjønne og kunst det samme? All kunst prøver sannsynligvis ikke å være skjønn, men disse begrepene brukes om hverandre. Dette kan forklares historisk ved å svare på: Hva er kunst? Påstandene nedenfor er minst 300 år gamle:

- Kunst skapes ikke av naturen, men av mennesker (Pissoaret blir kunst når det fremstilles som skulptur – ref. Deschamps installasjon)
- Kunst er skapt av et særlig talent (selv om vi alle har kreative muligheter i oss)
- Kunst skapes ut fra en særlig inspirasjon
- Kunstens verdi er forskjellig fra økonomisk verdi
- Kunsten trenger ikke være sann på samme måte som vitenskapen

Sørenstuen kopler sentrale teorier om estetikken og kunst til Platon, Aleksander Baumgarten, Immanuel Kant, Bauhaus-skolen, og samtidens Søren Kjølrup og Lillian Garret. Sørenstuen bygger videre på deres teorier når han forklarer naturkunstens bakgrunn i sitt kompendium. Vi går vi ikke nærmere inn på hva som ligger i deres teorier, men viser til denne.

Modernismens fremvekst skjer på 1700-tallet og fører med seg store forandringer i samfunnet og etter hvert også innen kunst. Modernismen kjennetegnes ved frigjøring fra ulike former for tvang, økt differensiering i samfunnet og et nytt syn på mennesket.

Samfunnet utvikler seg fra monarki til demokrati. Oppsplitting skjer blant annet mellom kirke og stat og mellom religion og politikk. Det førmoderne mennesket var underkastet naturen - nå skjer det en frigjøring. Det oppstår en større differensier-

ing mellom barn og voksen, og det blir snakket om barnesinn og barnearbeid, senere om barneskole og barnelitteratur. I kunst og håndverksfaget får etter hvert synssansen og taktilsansen stor betydning, og kreative egenskaper blir viktig innen erkjennelsesprosessen. Læreplanene i dag har klare røtter i modernismens tankegang.

Kunsten berøres på flere områder. Det sanne blir rangeret høyt. Kravet om begrunnelse overføres fra vitenskapen til også å gjelde for etikken og estetikken. Erkjennelsens vei ble betraktet som et forløp mot stadig større innsikt, og kunst får dermed større anerkjennelse.

Teknologiens fremvekst påvirket kunsten. Bauhauskolen i Weimar revolusjonerte arkitektur og design i mellomkrigstiden fordi den så på industriell produksjon som en måte å møte den estetiske dimensjonen i verden. Det sansende, opplevende og levende mennesket ble kjernen i skolens utviklingen av et nytt designbegrep.

Paul Klee, Wassily Kandinsky og Johannes Itten var blant de første professorene ved skolen. Farge- og formlære, tegning etter modell, teksturens betydning og imitering av teksturer fra omgivelsene, hadde sentral plass i undervisningen. Studentene bygget tre-dimensjonale strukturer som kan sammenlignes med Kunstinspirerte gårdsrom - en oppgave som ofte blir gitt på Institutt for kunst og håndverk ved Høgskolen i Agder.

I modernismen får formen større betydning enn innholdet. Ordtaket: l'art pour l'art (kunst for kunstens skyld) påvirket kunstfeltet i stor grad. Modernismen

i kunsten avgrenses for øvrig fra den franske impresjonismen på 1850-tallet til amerikansk pop-art på 1950-tallet. Modernismen kjennetegnes gjennom brudd med tradisjonelle løsninger, arbeidsmåter og uttrykksformer. Avantgardekunstner Roy Lichtenstein hevdet at brudd med tradisjon var det viktigste, og at selve bruddet ble estetisk regel.

I tillegg til nykonstruksjoner, ble kunsten mindre høytidelig. Pop-art var en kunstretning som oppstod i USA på 1950-tallet. Slik man hadde begynt å kalle populær musikk for pop-musikk, begynte man nå å kalle populær kunst for pop-kunst. Grunnen til at kunsten ble kalt populær, var at den brukte billedspråket til den moderne reklame- og massekulturen. Det vil si at kunstnerne begynte å lage kunst av det som var populært i tiden. Et eksempel er Andy Warhol som masseproduserte sine fotografiske serigrafier av skuespiller Marilyn Monroe. Det var sentralt at kunsten skulle være lettere tilgjengelig og gjenkjennelig (motiver fra hverdagskulturen) for det brede lag i samfunnet.

Samtidskunstens begynnelse (herunder også postmodernismen), er fra omtrent 1950-tallet og frem til i dag. Samtidskunsten inneholder også samarbeid på tvers av tradisjonelle uttrykksmåter og felt. Blant dem er installasjonskunst. Installasjonskunst kan være bilde, skulptur og lyd i nye og spennende uttrykk. Utstillinger som Crossing Borders har oppstått, og utfordrer tradisjonelle løsninger innen materialvalg, materialbruk og tekniske løsninger. Nye tilnærmelser forsøkes bygget opp. Crossing Borders ble fruktbart begrep og tankegang innen billedkunsten og estetiske uttrykksområder. Den samsvarte med postmodernismens filosofi, og påvirket blant

annet til at naturkunsten forente håndverkstradisjoner, landskapsanalyse og abstrakt billedkomposisjon i sine uttrykk.

Konseptkunsten sammenfatter en hel pakke av tidligere atskilte estetiske uttrykksformer med mål å gi betrakteren nye tanker og ideer. Konseptkunsten kan omfatte både installasjoner og handlende mennesker gjennom performance (forklares i senere avsnitt).

En av de aller første konseptkunstnere må antas å være tyskeren Joseph Beuys. Han var født i Krefelt i Tyskland 1921. Han deltok i 2. verdenskrig, og bearbeidet traumer fra egne krigserfaringer gjennom kunst. Han krasjlandet på Krim i bitende vinterkulde, ble reddet av nomader som smurte ham inn med fett, pakket ham inn i filttepper og transporterte ham over store landområder på kjelke med hundespann. Disse opplevelsene ble til en fantastisk utstilling med skulpturer av filt, fett og hundeslede. Hans ukonvensjonelle kunstneriske stil omhandlet blant annet bevegelser og lyd, og materialer som fett, filt, jord, honning, blod og døde dyr. Slik beveget han sitt materialvalg og sine estetiske uttrykk vekk fra den akademiske tradisjon og inn på naturens arena. Det

er all grunn til å merke seg at kunstens befatning med natur starter samtidig med at vi får de første tilstandsrapporter om at vår klode er truet av forurensning og økologisk ubalanse. Utstillingen gav ham internasjonal anerkjennelse, og i 1979 ble han hedret med en retrospektiv utstilling på Guggenheim-museet i New York.

Performance er et relativt nytt begrep innenfor kunsten i Norge. Ordet oversettes med utførelse, prestasjon, verk, forestilling, del av forestilling. Dette er en type kunst som har utstrekning i tid og rom, og i tillegg utføres av kunstneren på stedet, etter kunstnerens idé. Som en motreaksjon til det borgerlige maleriet, og det som ble oppfattet som en kommersialisering av kulturen, brukte kunstnere seg selv og gjorde kunstverk som bare eksisterte der og da.

Formen kunne være opptredener ved utstillingssåpninger, politisk motiverte aksjoner eller happenings hvor ulike kunstnere deltok. Kunstneren Ana Mendieta har gjennomført performance der et mer personlig og feminint forhold til naturen vektlegges. Performance har åpnet opp for direkte reaksjon mot eller kommentarer til kunst, kultur, samfunn og natur. Møtet med publikum blir direkte - i motsetning til den distanserte formen som tradisjonelle kun-

stutstillinger representerer.

I performance- og konseptkunsten ser vi konturer av likhet som tilsier en plassering i grenselandet mellom billedkunst og teater. At teaterforestillinger blir oppført på helt nye arenaer, som for eksempel i Fjæreheia ved Grimstad, Aust-Agder, føyer seg også inn i dette bildet av nyorientering i kunsten og bruk av naturen på nye måter.

Performance har vært vanskelig å anerkjenne av billedkunstinstitusjonene på grunn av sin flyktige karakter, og at den ofte er fri for materielt fremstilte uttrykk. Dokumentasjon for ettertiden er blitt mangelfull. Estetisk visuell dokumentasjon i form av foto, illustrerte kataloger, fotoutstillinger, film og video er derfor av vesentlig betydning i forhold til slike flyktige kunstuttrykk. Naturkunst føyer seg inn i den rekken.

Naturkunst har innflytelse fra nevnte kunstreninger. I tillegg er forholdet mellom mennesket og natur sentralt for å forstå hva naturkunst forsøker å belyse. Naturens nedbrytning av kunsten ble sett på som en del av økosystemets måte å eksistere på. Derfor ble da også etter hvert begrepet land art erstattet med begrepet miljøkunst. Med naturkunst ønsker også kunstnere å knytte sterkere bånd mellom kunst og natur.

Sentrale aktører innen naturkunst er internasjonalt kjente kunstnere som Richard Long, Peter Hutchinson, Dennis Oppenheim, Jeanne-Claude og Christo. Sistnevnte tar ofte med seg materialer ut i naturen, til og med kunstig fremstilte materialer som tekstil-

duker av nylon og plast. Han pakker inn øyer og bygninger i tekstil, eller strekker et høyt tekstil-gjerde over berg og dal i California, det såkalte Running Fence. Slik fremhever han linjer og former i landskapet og i arkitektoniske former. Et annet eksempel er riksdags-bygningen i Berlin som ble pakket inn i seilduk.

Christo er svært interessant og banebrytende i kunsthistorisk sammenheng, og i sammenheng med undervisning i kunst og håndverk reiser han mange sentrale didaktiske spørsmål, ikke minst i forhold til oppdragelse.

I Norge ble Kunst I Natur/KIN etablert på Lillehammer etter vinter-OL i 1994, og virket som et internasjonalt nettverk innen naturkunst. Nettverket arrangerte et par interessante symposier i fjellene på begge sider av Gudbrandsdalen før det ble nedlagt i 1999.

Det samme gjelder det nordiske Esja-nettverket som ble etablert ved Høgskolen i Agder i 1992, og som i 1998 arrangerte en nordisk vandreutstilling som viste hvordan barn og kunstnere fra ulike kanter av Norden arbeider med å skape i og med naturen - som utstillingen ble kalt.

Formale virkemidler innen kunst

Formale virkemidler innen kunst Lillian Garretts bok *Visual Design, a problem-solving approach* er en sammenfatning av en kunstners erfaringer med bruk av ulike formale virkemidler innen naturkunst. Hun vektlegger estetikkens språk, og hevder at estetikk i kunst handler om å variere virkemidlene slik naturen selv gjør. Gjennom variasjon av blant annet form, farge og størrelse, skapes liv, røre og bevegelse i et kunstverk som ellers kan være helt abstrakt i komposisjon og uttrykk.

I det følgende refererer vi til Garretts oversikt over ulike variabler som kan være godt å kjenne til og ha som utgangspunkt for å lage og analysere naturkunstverk.

Punkt og linje » Et lite punkt har nok visuell kraft til å tiltrekke seg øyets oppmerksomhet og tjene som et startelement. Når punktet strekker seg ut, kalles det linje. En linje kan være aktiv, passiv, positiv og negativ. Linjer kan i menneskets persepsjon løpe sammen og danne form.

Flate og plan » Flaten mellom lengde og bredde kalles plan. Et plan kan være en overflate, et område, et jorde eller en side av en volumiøs form. Et plan kan være flatt, bøyet, formet, hardt og fast, åpent eller transparent. Planet kan gjøre oss opptatt av dets overflater, kanter, eller indre strukturer. Sirkelen, den likesidede trekanten og kvadratet er de mest vanlige planformer. Planet er grunnlaget for alle andre former.

Volum » Når lengde, bredde og dybde er representert i en form, snakker vi om volum. Et volum kan være positivt eller negativt (mellomrommet). Det kan være fast eller fylt av luft. Det kan være lysende eller virtuelt. Det kan være i ro eller i bevegelse.

Størrelse » I naturen er maksimum- og minimumstørrelse av en form innen et system, avhengig av systemets lover. Lønneblader har omtrent samme form, de kan være både små og store, men innen lønnebladsystemets lover.

Linjer kan være vide, smale, lange og korte.

Størrelse er et relativt begrep. For eksempel ser en lang linje enda lengre ut ved siden av en kort linje.

Og et lite punkt eller en flate ser enda mindre ut ved siden av et stort punkt eller en flate.

Form. Formen blir skapt av en masses grenser. Tre-dimensjonale former er avgrenset av to-dimensjonale overflater, to-dimensjonale former er avgrenset av en-dimensjonale grenser eller linjer.

Form kan være knyttet til innvendige eller utvendige overflater. Formen på en linje kan være rett eller buet. Formen på en flate eller et volum kan være definert av rette linjer eller flater. Form kan være definert av kurvede linjer eller flater.

Den innvendige overflaten i et rom, en kopp eller en bolle, og presentasjonen i eller gjennom en skulptur er eksempler på innvendig form. En kantet form kan varieres i retning av en sirkel eller i retning av en trekant. En sirkelform kan varieres i retning av en trekant eller i retning av en firkant osv.

Posisjon » Horisontal, vertikal og diagonal er primære posisjoner for former i et rom. En forms posisjon kan være tre-dimensjonal, det vil si vi kan se den, røre den og bevege oss rundt den, kanskje også bevege oss gjennom den hvis den er stor nok.

En forms posisjon kan også være avklart som f. eks. i persepsjonen av volum på en to-dimensjonal overflate.

Som med de andre variablene, har hver forandring i posisjon innvirkning på det element som beveger seg, på dets forhold til de andre elementene og til det totale rom.

Formens posisjon i forhold til hverandre kan være ordnet på rad etter hverandre, parallelt, diagonalt, horisontalt, vertikalt, overlappende osv.

En form kan være stilt i kanten på en annen form, i toppen eller bunnen eller et eller annet sted i mellom. Formen kan røre ved den andre formens kant og dermed bli utsatt for den kraft dette medfører, eller den kan stå fritt et eller annet sted i den andre formens flate/rom.

Retning » Når en forms posisjon innebærer bevegelse, blir det betraktet som bevegelse i en retning.

Bevegelsens retning kan være vertikal, horisontal, diagonal, bort fra/ i mot, frem og tilbake, økende, minkende, inni, ut av, over, under, rundt, gjennom, til høyre, til venstre, konvergent, divergent, i spiral-bevegelse, roterende osv.

Antall » En enkelt form kan bli gjentatt, tilføyd noe, multiplisert et visst antall ganger osv. Antallet kan rangere fra en til mange, der begrepet "mange" beveger seg fra noen få mot det uendelige. En enkelt form kan få noe av formen trukket fra, formen delt opp i mindre deler, fragmentert osv. Former kan bli arrangert i en bestemt orden eller serie, slik som en naturlig rekkefølge, en forandring eller en progresjon. De kan fremstå i en bevisst rekkefølge eller i en tilfeldig rekkefølge. Antallsvariasjonen kan oppfattes som grupper av samme form med ulikt antall i gruppene. Innen disse gruppene kan også formen ha utviklet variasjoner i form.

Tetthet » Der punkter, linjer og flater opptrer i en viss tetthet vil de bli persipert som en ny form. Enhetene i denne formen kan stå tett sammen eller langt fra hverandre, og slik øke eller minske uttrykket av fasthet og masse.

Farge » Farge vil alltid være et sentralt problemområde i denne sammenheng. Hvordan farge skaper og påvirker form. Hvordan farger påvirker hverandre og selve formen når de settes ved siden av hverandre. Johannes Ittens fargelære tar opp akkurat dette problemområdet, både i forhold til design og bilde.

Tekstur » Gjennom tekstur tilføres formen overflater med liv. Videre vil lys og skygge, negative og positive volumer ha stor innvirkning på vår persepsjon, sammen med en bevisst turnering av variablene nevnt ovenfor.

Formalestetikken er et viktig grunnlag for design og kunst, men Sørenstuen påpeker at innholdet som ønskes å formidle i et bilde eller en skulptur, eller funksjonen i en designet form, må være avgjørende for den form og komposisjon vi til sist gir vårt kunstverk. Videre sier han at mange kunstnere og designere kan slutte seg til et utsagn som er blitt en boktittel av den amerikanske kunstneren Ben Shan: Innholdet gir formen. En av modernismens grunnleggende teser er forøvrig form er innholdet.

Forslag til naturkunstverk

Forslagene er utarbeidet av Sørenstuen og tilpasset biotopene på Agder naturmuseum og botaniske hage. Forslagene kan anvendes generelt og spesielt i utsmykningsprosjekter på skolene.

I skogen

» Se på røttene på stien, velg ut noen av dem, fyll de valgte mellomrom med materialer som står i forhold til årstiden: snø, frukt, rognebær, fargede høstblader, mose, osv. Rengjør røttene og komponer et bilde

» Se på barksprekkene på trær, stubber osv og fyll dem med f. eks bær, blomster, snø

» Velg en av de nederste grenene på et stort tre, og følg grenens linje og form ved å plassere f. eks blader, snøballer osv utover grenen

» Det er solskinn og trærne i skogen kaster skygger. Velg ut noen skygger, og fyll dem med et materiale som f. eks. kongler, snø, farget sagflis osv. Rak omgivelsene rundt skyggene

» Hulrom i trær og gjengrodde grenbrudd på stammen dekorerer med f. eks, kranser eller kuler laget av blader

» Kuler laget av flettet selje, pil eller sibirkornel henges i trær og fotografere/filmes med sollyset som filtreres i flettverket

» Flater av blader som hektes i hverandre og henges i trær for filtrering av sollyset

» Konstruksjoner: skulptur på åpen glenne i skogen med stammer som flettes delvis i hverandre

» Flettverksarkitektur av lange rajer der noen stikkes ned i bakken og blir renning i en vev, mens andre brukes som innslag og veves som en glissen kurv

» Det samme men med renning på rot. Fjern tynne stammer i en sirkelflate i en krattskog. La det stå igjen en sirkel med rajer på rot. Fjern krattet utenfor denne sirkelen. Bruk flettverksteknikk med innslag av de fjernede materialene, og lag en rominstallasjon

» Flettverks-vev av tynne grener som "gjennomskinnelig bildevev" mellom trær av samme materiale. Fotografes under ulike vær- og lysforhold

» Finne en nedfalt gren og dekke alle grenformens ulike linjer med f. eks røde blader og vann (evt. tapetlim)

» Dekke trestammene nedenfra med f. eks rødt høstløv og evt tapetlim eller vann

» Fortsette skogens vertikale formelementer med malte stokker utover gressvollen

I eller ved dammen

» Flett en liten flåte med blader. Denne fylles med bær eller blomster i matchende farger. Sendes ut på vannet for fotografering

» Flett en flåte av siv. Fylles med bær eller blomster

» Bruk en sammenvokset humusflate fra tjernet. Lag et reir/ skjulested for ender i flettede materialer. Dekorerer med tilgjengelige materialer

» Seljepinner med avskrapet bark, malt i akryl, surret sammen til skulptur. Plasseres i vannet, langs vannkanten, i skogen, på stien, på enga, i skolegården, osv.

På enga, i glenner og mellom steiner

» Lage "reir" av små rullestein som egg liggende i sand, mellom gress etc. Evt. tilføy vannråper som flekker på eggene

» Lage "reir" av pinner fra krattskog i flettverksteknikker

- » Pynte en stein med blader limt fast med vann eller is
- » Linjer med blader i en fargenyanse og form hektes i hverandre og følger kanten på enga, vannet, glenna, stien
- » Det samme, men følger maurstien eller elgsporene innover i skogen
- » Sette ut åte i en formasjon, samle sniler, måker osv i en angitt form.
- » Frisk frukt på naken gren (med eller uten snø)
- » Flettverksskulptur/rominstallasjon opplyst med fakler
- » Grantre pyntet med girlandere (som juletre) av høstblader heftet i hverandre
- » Stramt flettverk pyntet med rognebærklaser i flettverksrutene
- » "Jeg gikk en tur på stien". stien pyntet som til fest med rader av fargede blomster eller blader
- » Fargesirkel med høstblader, frukt, bær, nøtter, kongler, skjell, osv.
- » Lage tepper av blader for å vise fargenyanser av en farge f. eks grønt
- » Lage tepper av blader for å vise komplementærfagenes virkning på hverandre
- » Kløfter i trær, mellom trær pyntes med blomster, blader, osv.
- » Som påminnelse om fortidige kultiske seremonier: tegne opp labyrinter med blader eller farget sagflis

I snøen

- » Lage reir i snøen med egg av farget is, eller med nakne grener i formasjon mot snø. Samme formasjon men med bruk av farget snø, friske bær, frukt eller fargede hønseegg
- » Kanten på snøen pyntet med friske blomsterrader, og danner en linje mellom snøform og f. eks gressform
- » Bruk mellomrommet mellom steiner. Fylles med flettverk i kontrasterende farger
- » Stapp sprekkene i fjellet fulle av farget snø/is farget sagflis. Vurder om fjellformasjonene skal dekkes med fargede blader og vann/ tapetlim

» Dele store og små plastballer i to. Bruke halvkuleformene til å fryse vann med akvarellfarge. Blå farge passer fint til vinter, og kan formen kan bli til et stort blått øye som kan plasseres i en snø/ isskulptur, i hulrommet på et tre, i isen på vannet osv.

» Fryse is med farge på f. eks 50-100 melkekartonger. Bruke blokkene til skulpturbygging i naturen. Er fine med f. eks T-lys

» Fulle kasser med løse vegger med snø, og støpe snøblokker som plasseres i et visst forhold til hverandre og til f. eks. blokker av stein/fjell. Snøblokkene kan bearbeides og formes med ulike skjæreredskaper. Kan også tilsettes farge

» Tilsvarende snøblokker med farge kan plasseres mellom steinblokker og slik inngå i et samspill med miljøet

» Markere dyrespor i snøen med f. eks naturfarget eller rødfarget sagflis, for slik å tegne dyrets spor som organisk linje

» Lede rennende vann nedover en fjellvegg til former som kan fryse til spennende skulpturale og romlige former. Sette ut fakler

» Finne slike frosne former, og bearbeide dem med hakke, spade og fakler

Estetisk dokumentasjon

Dokumentasjon av kunstverkene er viktig på grunn av verkenes forgjengelighet. Den vanligste form for dokumentasjon er fotografi og video.

En kombinasjon av fotografi og tekst i kunsthefter/bøker kan være nyttig dokumentasjon. Elevene kan selv lage kunsthefter med bilder av selvkomponerte naturkunstverk og skrive tekst til. Kunstheftene fungerer som estetisk dokumentasjon, og kan være lærerike og inspirerende i videre arbeid.

Fotografi

Arbeid med foto og dokumentasjon er et sentralt område i 8. klasse. Det legges vekt på perspektiv og farge. I naturkunst-prosjektet finnes det rikelig med muligheter til å eksperimentere med både kunst og foto, og samtidig få erfaringer om perspektiv og fargenes innvirkning på perspektivet.

Kunstverkene som elevene skaper vises i naturen, og dokumenteres gjennom fotografier.

I Vi skaper naturkunst skal elevene få utdelt et engangskamera (en pr. gruppe). I tillegg skal museet bruke egne digitale kameraer slik at utskrift av fotografiene kan skje umiddelbart. Fotografiene kan dermed henges direkte opp på vegg i lobbyen til museet. Fotografiene kan også benyttes til å lage utstillinger, legges inn på skolens hjemmeside, i kunsthefter/bøker, osv.

Tekst

I tillegg til fotografering tar vi sikte på at elevene utarbeider haikudikt basert på erfaringer og inntrykk etter å ha laget naturkunstverk. Haikudiktet oppstod for å beskrive stemninger, observasjoner og tilstander i naturen, og passer godt som poetisk uttrykksform i denne sammenheng.

Boken Haiku av Masahiko Inadomi er en innføring i haikudiktskriving. Gjendiktninger og etterord er ved Paal-Helge Haugen.

Haiku er en diktform hvor hvert dikt har tre korte

verselinjer. I den første og siste linjen er det fem stavelser, mens i den andre er det sju. Etter hvert har det kommet til flere former med andre regler, men felles for haikudiktet er at det er et kort dikt, knapt og konsist og ofte med en siste linje som gir diktet en overraskende vinkling.

Haiku har ofte med årstider å gjøre. Enten ved at en årstid nevnes ved navn, eller at et dyr eller en spesiell plante kan peke på en bestemt årstid. Ellers er det naturen i alle dens former som helst er motivet for haikudiktet.

Basho var en kjent haikudikter, og ett av hans mest kjente dikt lyder:

Gammal dam
Ein frosk hoppar:
Lyden av vatnet

Også for loppene
må natta falle lang
og einsam

Gjennom den varme dagen:
Ein tiggjar,
kledd i Himmel og Jord

En dråpe
henger der
ikke

I elvebrisen:
Piletre i klynge.
Våren har synt seg